

นิพนธ์ฉบับ

สภาพจิตใจของคนขอทานที่แสดงออกในภาพวาด

เลิศศิริ บวรกิตติ

“ยาจก น. คนขอทาน”

(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ หน้า ๙๔๙)

บทคัดย่อ

- บทนำ:** สัญลักษณ์ภาพถ่ายทอดประสพการณ์ในอดีตที่เป็นสิ่งใกล้ตัวที่คุ้นเคย และสภาพธรรมชาติแวดล้อม การวิเคราะห์สัญลักษณ์ในภาพวาดเป็นวิธีศิลปกรรมที่มีประสิทธิภาพในการประเมินสภาพจิตใจบุคคล วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้เพื่อค้นหาอัตลักษณ์สภาพจิตใจของคนขอทานที่แสดงออกในภาพวาด
- วิธีการศึกษา:** ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ ให้คนขอทานในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ได้แก่ จังหวัดนนทบุรีและจังหวัดสมุทรปราการ ๓๐ คนวาดภาพอิสระในกรอบเวลาครั้งละไม่เกิน ๖๐ นาที แล้วนำภาพมาวิเคราะห์การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ร่วมกับข้อมูลทั่วไป
- ผลการศึกษา:** การวิเคราะห์ภาพวาดของคนขอทานแสดงภาวะด้อยศักยภาพทางศิลปะและความคิด ไม่แสดงสีสันและรูปร่างที่สมบูรณ์แสดงว่าขาดความมั่นใจบ่งบอกระดับจิตด้อยสภาพในด้านแรงจูงใจในชีวิตและการเห็นคุณค่าตนเองที่สะท้อนถึงปัญหาด้านการรับรู้คุณค่าต่อชีวิตและสังคมที่ขาดความมุ่งหวัง เป็นข้อมูลส่วนบุคคลในการพัฒนาทั้งในด้านการศึกษาและความยากจน ที่เป็นปัญหาชักนำอาชีพขอทาน ผู้หญิงมีอัตลักษณ์สภาพจิตใจที่มีแรงจูงใจความปรารถนาและมุ่งหวังสูงกว่าเพศชาย
- วิจารณ์ และ** อัตลักษณ์สภาพจิตใจของคนขอทานพบว่าด้อยศักยภาพและด้อยโอกาสทางสังคมจากการพัฒนาคุณภาพ
- สรุปผลการศึกษา:** ชีวิตพื้นฐานสอดคล้องกับข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล ผลการศึกษายืนยันว่ากิจกรรมวาดภาพอิสระสามารถแสดงจิตใต้สำนึกเชิงสัญลักษณ์ภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Margaret Naumburg
- คำสำคัญ:** ภาพวาดอิสระ, อัตลักษณ์สภาพจิตใจ, คนขอทาน, สัญลักษณ์ภาพ

วันที่รับบทความ: ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๙

วันที่อนุญาตให้ตีพิมพ์: ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

บทนำ

เรื่องคนขอทานเป็นปัญหาสากล เพราะพบได้ทั่วโลก แม้ในประเทศที่พัฒนาแล้ว ในขณะนี้ภาครัฐของไทยมีแนวทางในการจัดระเบียบคนขอทาน เพราะพบว่าปัญหานี้ “ทวีความรุนแรง มีแนวโน้มสูงขึ้น” โดยวางนโยบายลดความเหลื่อมล้ำของสังคม พลตำรวจเอกอดุลย์ แสงสิงแก้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์คนปัจจุบันกล่าวในการประชุมซักซ้อมแผนการดำเนินงานการจัดระเบียบขอทานทั่วประเทศ เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘^๑ เน้นว่ากระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนการแก้ปัญหาแบบยั่งยืนด้วยนโยบายหลัก 3P คือ (๑) Policy: ได้แก่ นโยบายการขับเคลื่อน พรบ. การควบคุมขอทาน พ.ศ. ๒๕๕๗ เพื่อการจัดระเบียบคนขอทาน (๒) Protection: การคุ้มครองช่วยเหลือแบบบูรณาการ ได้แก่ การพัฒนาโครงการรูปแบบธัญบุรี จัดการส่งต่อคนขอทานเข้าสู่โครงการฟื้นฟูและต่อยอดพัฒนาศักยภาพคนขอทาน และ (๓) Prevention: การป้องกัน ได้แก่ การแก้ไขปัญหาการขอทานที่ยั่งยืนด้วยการรณรงค์และประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างพลังการมีส่วนร่วมตามแนวคิด “ให้ทานถูกวิธีลดวิธีการขอทาน” ซึ่ง “กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ มีความมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาคนขอทานอย่างยั่งยืนโดยบูรณาการการทำงานกับทุกภาคส่วน” สาเหตุสำคัญของการขอทานมาจากปัญหาความยากจน ดังเช่นนายไมตรี อินทุสุต ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้กล่าวไว้เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙^๒

การแก้ปัญหาการขอทานตามหลัก 3P จึงสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาครั้งนี้ที่มีวัตถุประสงค์ศึกษาปัญหาของคนขอทานโดยวิธีศิลปกรรม ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการศึกษาสภาพจิตใจที่ระบายออกทางสัญลักษณ์ภาพวาด^{๓,๔} เพราะการสนทนาด้วยคำพูดไม่สามารถระบายความรู้สึกบางสิ่งบางอย่างออกมาได้^๕ และยังไม่เคยมีการศึกษาคนขอทานด้านศิลปกรรมมาก่อน ผลการศึกษาครั้งนี้จึงอาจมีความสำคัญต่อการพัฒนาวิธีการศิลปกรรมวิเคราะห์

ภาพวาดเป็นเครื่องมือในการสำรวจจิตใจได้สำนึกและอารมณ์ความรู้สึกในจิตใจอีกกรณีหนึ่ง^๖ ซึ่งจะได้นำไปพัฒนาต่อยอดด้านศิลปกรรมบำบัดต่อไป

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำการวิเคราะห์สัญลักษณ์ในภาพวาดเพื่อประเมินความนึกคิดและสภาพจิตใจของคนขอทาน ซึ่งอาจตอบสนองแนวทางหลัก 3P ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยข้อมูลด้านสภาพจิตใจจะเป็นประโยชน์นำไปสู่การพัฒนาแบบฉบับสำหรับวิธีการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพมนุษย์เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสำหรับนำไปใช้เป็นแนวทางส่งเสริมให้คนขอทานสามารถพัฒนาตนเองเข้าสู่สังคมและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

วิธีการศึกษา

สถานที่และระยะเวลาดำเนินการ ได้ทำการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดสมุทรปราการ ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

ประชากรศึกษา ได้แก่ คนขอทานที่พบรวม ๓๐ คน เป็นชาย ๑๕ คน หญิง ๑๕ คน (ตารางที่ ๑) ทุกคนสมัครใจร่วมกิจกรรม

อุปกรณ์การศึกษา ได้แก่ ๑) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ๒) กิจกรรมการวาดภาพ และ ๓) บันทึกพฤติกรรมจากการสังเกต

วิธีการศึกษา โดย ๑) การออกเก็บข้อมูลภาคสนาม กิจกรรมครั้งละ ๑ ชั่วโมง รวม ๘ สัปดาห์ ๒) เก็บข้อมูลส่วนตัวตามแบบสอบถาม ๓) วาดภาพโดยอิสระไม่กำหนดหัวข้อตามทฤษฎีของมาร์กาเร็ต นวมบูร์ก (Margaret Naumburg) สนทนา และสังเกตพฤติกรรม บันทึกข้อมูล และ ๔) ทำการวิเคราะห์สัญลักษณ์การแสดงออกในภาพวาด ร่วมกับข้อมูลทั่วไป โดยใช้ทฤษฎีการเชื่อมโยงสัญลักษณ์กับจิตได้สำนึก

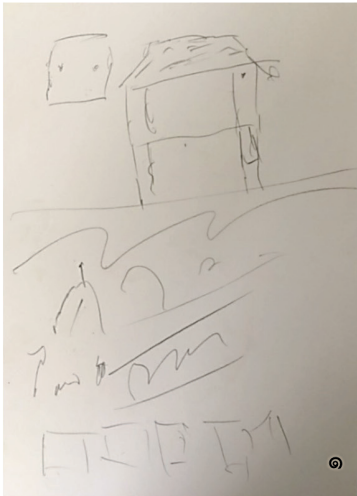
สรุปผลการศึกษาและวิจารณ์ โดยการบรรยายเชิงพรรณนาและอาศัยบริบทด้านสภาพจิตใจและพฤติกรรม

ตารางที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของประชากรศึกษา

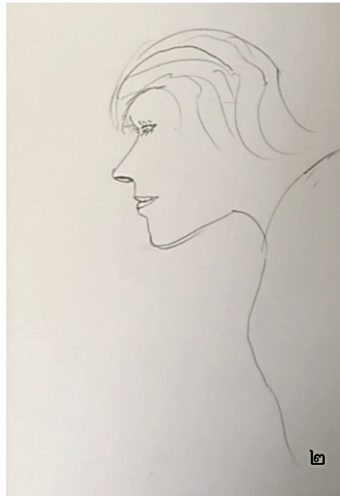
ลำดับ	ชื่อเฉพาะกิจ	เพศ	อายุ (ปี)	วุฒิการศึกษา	สถานที่ขอทาน
๑	หลอด	ชาย	๔๒	ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๖	หน้าโรงพยาบาลราชวิถี
๒	นาวา	ชาย	๖๒	ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔	ข้างวัดหัวลำโพง
๓	บุญสม	หญิง	๗๐	ไม่ได้เรียน	ข้างวัดหัวลำโพง
๔	ดวงข้าว	ชาย	๓๘	ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๖	ข้างวัดหัวลำโพง
๕	พร	หญิง	๕๘	ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๕	หน้าวัดธาตุทอง
๖	สร้อย	หญิง	๗๖	ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔	สามย่าน
๗	รัตดา	หญิง	๖๙	ไม่ได้เรียน	หน้าวัดระฆัง
๘	อิงอะ	ชาย	๕๐	ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๑	ข้างวัดไตรมิตรฯ
๙	เอก	ชาย	๕๐	ไม่ได้เรียน	ข้างวัดไตรมิตรฯ
๑๐	บุญทัน	ชาย	๖๑	ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔	ข้างวัดหัวลำโพง
๑๑	ง่วนเต็ก	ชาย	๕๑	มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๖	ข้างวัดหัวลำโพง
๑๒	ประจวบ	ชาย	๖๑	ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๖	ข้างวัดหัวลำโพง
๑๓	วิสรรค์	ชาย	๕๘	ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๗	ข้างวัดหัวลำโพง
๑๔	สมถิน	หญิง	๓๗	ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๖	สะพานลอยเมืองนนท์
๑๕	สุรัชย์	ชาย	๔๑	ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๖	สะพานลอยเมืองนนท์
๑๖	สมใจร์	ชาย	๔๘	ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๒	สะพานลอยเมืองนนท์
๑๗	สมศักดิ์	ชาย	๔๘	มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๓	สะพานลอยเมืองนนท์
๑๘	ประเสริฐ	ชาย	๖๔	ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๓	ถนนอังรีดูนัง
๑๙	สุภนา	หญิง	๕๔	ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔	ศาลหลักเมือง (สมุทรปราการ)
๒๐	วัฒนา	ชาย	๔๘	ไม่ได้เรียน	ศาลหลักเมือง (สมุทรปราการ)
๒๑	น้อย	หญิง	๕๒	ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๑	บางลำภู (ย่านตรอกข้าวสาร)
๒๒	มาลี	หญิง	๔๙	ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔	บางลำภู (ย่านตรอกข้าวสาร)
๒๓	จันทรา	หญิง	๕๕	ไม่ได้เรียน	ประตูน้ำ (ย่านหลังตึกใบหยก)
๒๔	เจษฎาพร	หญิง	๕๔	ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๗	BTS สถานีตากสิน
๒๕	อร	หญิง	๖๐	ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๑	BTS สถานีตากสิน
๒๖	เยาว์	หญิง	๔๔	ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔	ตลาดนัดจตุจักร
๒๗	สุกใส	หญิง	๕๖	ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔	ตลาดนัดจตุจักร
๒๘	แดง	หญิง	๕๑	ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๖	ตลาดนัดจตุจักร
๒๙	ฝ้าย	หญิง	๓๖	ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๖	BTS สถานีช่องนนทรี
๓๐	ต๋อง	ชาย	๔๒	ประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔	BTS สถานีช่องนนทรี

ผลการศึกษา

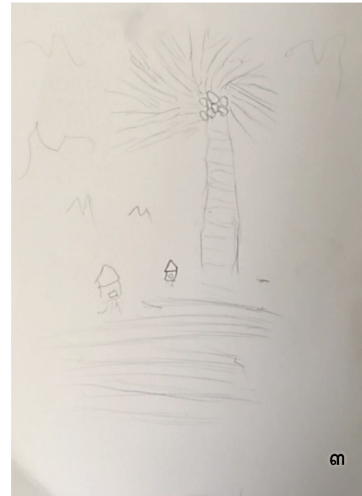
๑. ภาพวาดของคนขอทาน ๓๐ ราย (ชาย ๑๕ คน หญิง ๑๕ คน)

๑

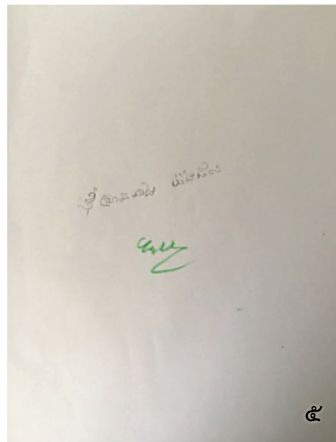
๒

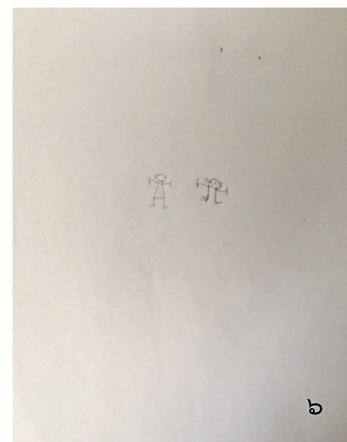
๓

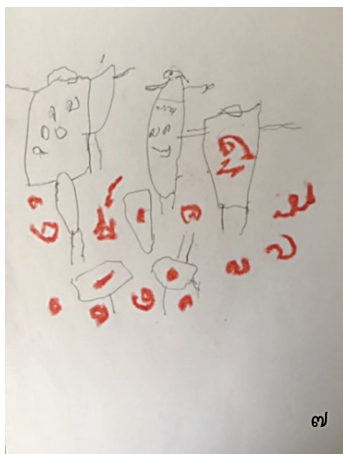
๔

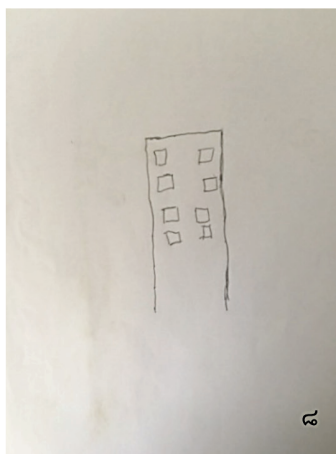
๕

๖

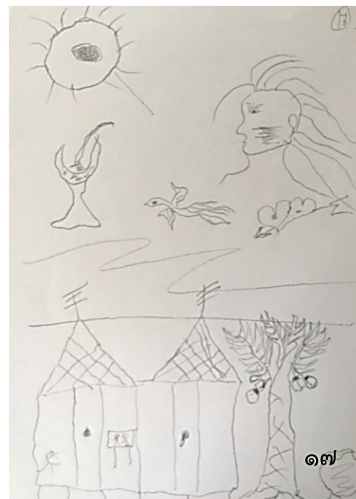
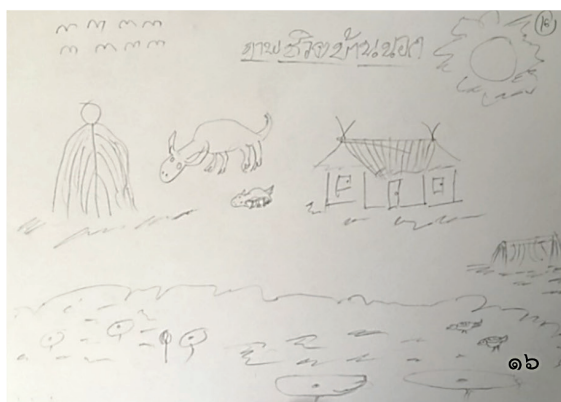
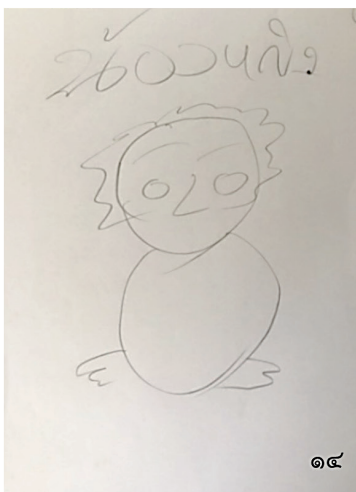
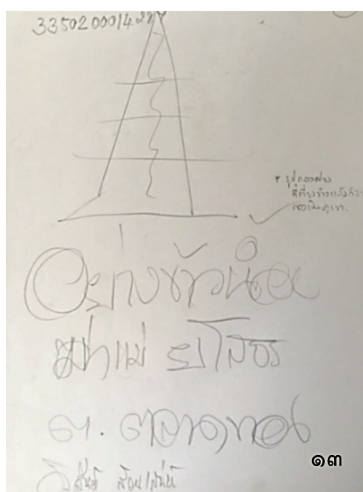
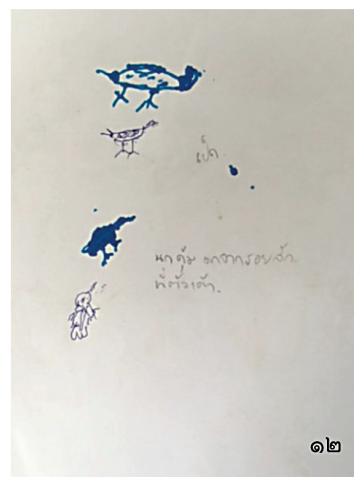
๗

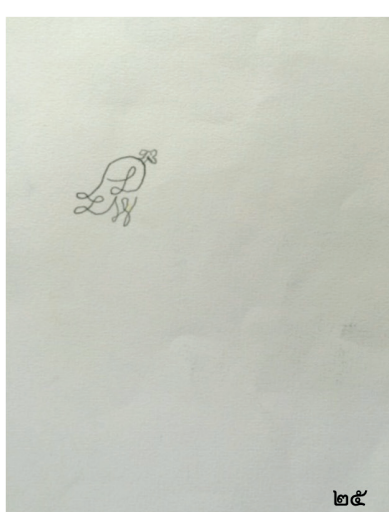
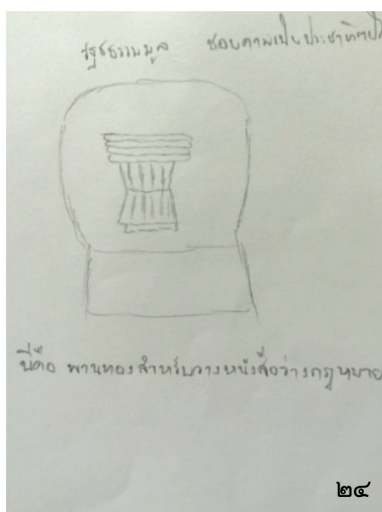
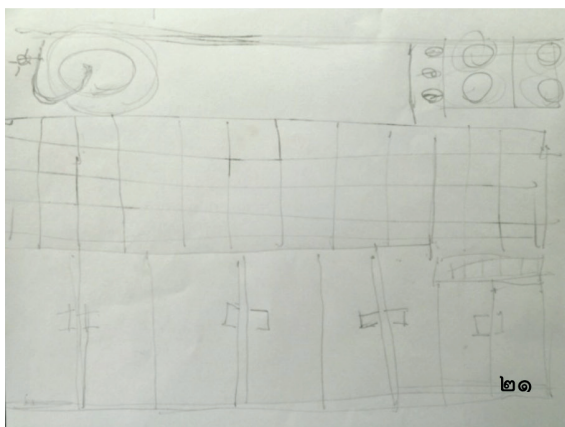
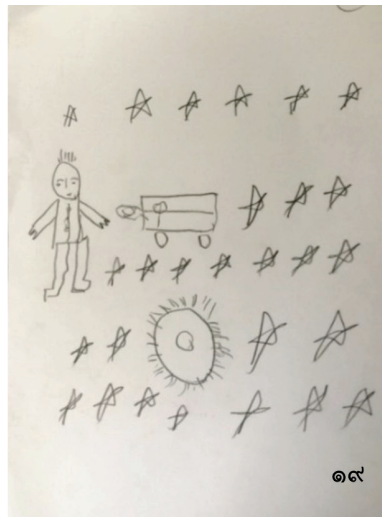

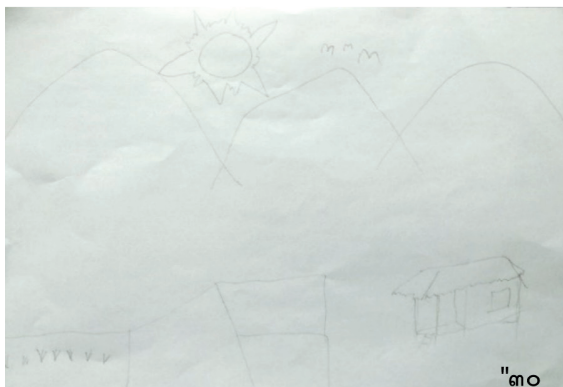
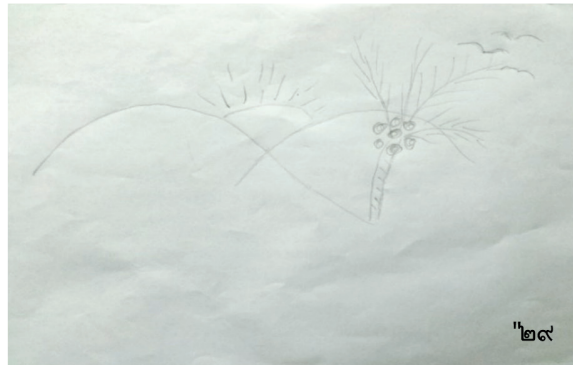
๘

๙

คำอธิบายรูป

- รูปที่ ๑ ภาพบ้าน กองฟาง แปลงนา ใบหน้าคน แสดงเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตเดิมของผู้วาด และความนึกคิดถึงบุคคลสำคัญในชีวิต
- รูปที่ ๒ ภาพคนผู้ชาย (บอกว่าเป็นคนรู้จัก) แสดงเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตที่สัมพันธ์กับความนึกคิดถึงบุคคลสำคัญในชีวิต
- รูปที่ ๓ ต้นมะพร้าว ภูเขา บ้านทุ่งนา แสดงเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตเดิม และความนึกคิดถึงสภาพแวดล้อมที่คุ้นเคย
- รูปที่ ๔ ต้นไม้ต้นใหญ่ แสดงเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตที่สัมพันธ์กับความนึกคิดถึงสภาพแวดล้อมที่ให้ความสบายใจ
- รูปที่ ๕ ภาษาเขมรด้วยดินสอดำ และเขียนชื่อด้วยดินสอสีเขียว แสดงเรื่องราวความนึกคิดที่คุ้นเคย
- รูปที่ ๖ ภาพคนสองคน แสดงเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
- รูปที่ ๗ ภาพคล้ายคน และดอกไม้สีส้มที่เรียงรายเหมือนแถวตัวอักษร แสดงเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลหรือครอบครัว และความสุขสบายใจ
- รูปที่ ๘ ภาพตึกสูงสมัยใหม่ แสดงเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตถึงสภาพแวดล้อมที่คุ้นเคย
- รูปที่ ๙ ภาพดอกไม้ ต้นไม้ แสดงเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตที่คุ้นเคยกับธรรมชาติที่สวยงาม สัมพันธ์กับความสุขสบายใจ

คำอธิบายรูป (ต่อ)

- รูปที่ ๑๐ ภาพตัวเอง (เจ้าตัวเป็นคนบอก) แสดงเรื่องราวที่สัมพันธ์กับตัวตน
- รูปที่ ๑๑ ภาพใบหน้าตนเอง แสดงเรื่องราวที่สัมพันธ์กับความนึกของตัวตน
- รูปที่ ๑๒ ภาพเปิด นกคุ้ม (เหมือนรอยสักบนต้นแขน) แสดงเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตที่สัมพันธ์กับความชอบของตน
- รูปที่ ๑๓ ภาพกองฟาง และข้อความ “อย่างข้าวน้อยฆ่าแม่ ยโสธร” แสดงเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตที่สัมพันธ์กับความทรงจำได้จิตสำนึก
- รูปที่ ๑๔ ภาพคน บอกว่าเป็นรูปตัวเอง แสดงเรื่องราวที่สัมพันธ์กับตัวตน
- รูปที่ ๑๕ ภาพตัวเองกับดอกไม้อื่นๆ แสดงเรื่องราวที่สัมพันธ์กับตัวตน และความชอบส่วนตัว
- รูปที่ ๑๖ ภาพบ้าน ควาย กองฟาง สระบัว แปลงผัก ดวงอาทิตย์ ข้อความ “ภาพชีวิตบ้านนอก” แสดงเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตเดิม และความนึกคิดถึงสภาพแวดล้อมที่คุ้นเคย
- รูปที่ ๑๗ ภาพดวงอาทิตย์ คน บ้าน ต้นไม้ ไร่ นา แก้วเครื่องดื่ม นก หัวใจแปดสอง แสดงเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตเดิม สภาพแวดล้อมที่คุ้นเคย และสัมพันธ์ภาพด้านความรัก
- รูปที่ ๑๘ ภาพต้นไม้ แสดงเรื่องราวสภาพแวดล้อมที่ตนชอบและสบายใจ
- รูปที่ ๑๙ ภาพดวงอาทิตย์ รูปตัวเอง รถเข็น ดาว แสดงเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิต และความชอบส่วนตัว
- รูปที่ ๒๐ ภาพปลาที่ผู้วาดบอกว่าเป็นวาฬในทะเล แสดงเรื่องราวความนึกคิดส่วนตัว
- รูปที่ ๒๑ ภาพห้องครัวแสดงประสบการณ์แม่บ้าน แสดงเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตที่ชอบและคุ้นเคย
- รูปที่ ๒๒ ภาพคนสองคนนั่งอยู่ในเตียงนา แปลงนา กองฟาง ผงสัตว์เลี้ยง ต้นไม้ แสดงทิวทัศน์บ้านนา แสดงเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตและสัมพันธ์ภาพเดิม สภาพแวดล้อมที่ชอบและคุ้นเคย
- รูปที่ ๒๓ ภาพดอกบัวและใบบัวในสระบัว รูปหัวใจสองดวงแสดงถึงลูก ๒ คน แสดงเรื่องราวความนึกคิดถึงและความชอบส่วนตัว
- รูปที่ ๒๔ ภาพพานรัฐธรรมนูญ และข้อความอธิบายภาพ แสดงเรื่องราวความนึกคิดถึงการเมืองการปกครองของประเทศ
- รูปที่ ๒๕ ภาพไก่ ผู้วาดบอกว่าไก่โดนตอน แสดงเรื่องราวความนึกคิดส่วนตัว
- รูปที่ ๒๖ ภาพต้นไม้ ภูเขา ดวงอาทิตย์ บ่อปลา แสดงเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตเดิม สภาพแวดล้อมที่ชอบและคุ้นเคย
- รูปที่ ๒๗ ภาพภูเขา ทะเล ท้องฟ้า ดวงอาทิตย์ แสดงเรื่องราวสภาพแวดล้อมที่ชอบและคุ้นเคย
- รูปที่ ๒๘ ภาพคนสามคน บ้าน แปลงนา ต้นไม้ ภูเขา ท้องฟ้า ดวงอาทิตย์ แสดงเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตเดิม สภาพแวดล้อมที่คุ้นเคยของตน
- รูปที่ ๒๙ ภาพต้นมะพร้าว ภูเขา ท้องฟ้า ดวงอาทิตย์ แสดงเรื่องราวสภาพแวดล้อมที่ชอบและคุ้นเคย
- รูปที่ ๓๐ ภาพบ้าน แปลงนา ภูเขา ท้องฟ้า ดวงอาทิตย์ แสดงเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตเดิม สภาพแวดล้อมที่คุ้นเคยของตน

๒. ข้อมูลทั่วไปร่วมกับสัญลักษณ์ภาพวาด

คนที่ ๑ หลอด

ชายอายุ ๔๒ ปี วุฒิมัธยมศึกษาประถม ๖ รูปร่างสันทนต์ ไม่มีความพิการทางกาย มีกลิ่นเหงื่อ แฉ่งว่าทำกิจกรรมเดินขบวนมา ๓ ปี เมื่อแรกพบไม่ยอมสบตา ปฏิเสธและพยายามบ่ายเบี่ยงการวาดภาพ เพราะกลัวจะถูกนำตัวส่งสถานสงเคราะห์ หลังจากพูดคุยเกลี้ยกล่อม จึงยอมวาดภาพและสนทนาด้วย การดำเนินชีวิตในอดีตคือทำไร่ทำนา พูดถึงที่นาของตนเองย่ำแล้วย่ำอีกและอธิบายความหมายของภาพเมื่อวาดภาพเสร็จ (รูปที่ ๑) จึงรำลึกลับและได้อวยพรให้ผู้วิจัย

คนที่ ๒ นาวา

ชายอายุ ๖๒ ปี วุฒิมัธยมศึกษาประถม ๔ นั้งขอกาน ๑ ปีแล้ว พูดคุยปกติ ให้ข้อมูลว่าเคยทำงานก่อสร้าง ที่มาขอกานเพราะเขาเสื่อมทำงานไม่ได้ ต้องการเงินกลับบ้านต่างจังหวัด เพื่อนชักชวนมาขอกาน (รูปที่ ๒)

คนที่ ๓ บุญสม

หญิงอายุ ๗๐ ปี ไม่ได้เรียน ขาดการเดินไม่ได้ นั้งขอกานบนรถเข็น เป็นโรคเบาหวาน โรคหืด ความดันเลือดสูง อดีตมีพ่อแม่คอยดูแล แต่เสียชีวิตแล้ว เลยต้องมาขอกานได้ ๑๐ ปี พูดคุยปกติ ตอนแรกไม่กล้าทำกิจกรรมวาดภาพ (รูปที่ ๓)

คนที่ ๔ ดวงข้าว

ชายอายุ ๓๘ ปี วุฒิมัธยมศึกษาประถม ๖ นั่งขอทานได้ ๓ เดือนแล้ว ไม่มีความพิการทางกาย มีแต่ร่องรอยแผลเป็นตามต้นแขนและกลางหลัง สมองดูเชื่องช้า เขาให้เหตุผลว่าสมองช้าเพราะได้รับความกระทบกระเทือนจากการถูกทำร้ายร่างกาย พุดจาปรกติ ขอทานเพราะไม่สามารถทำงานอื่นได้ (รูปที่ ๔)

คนที่ ๕ พร

หญิงเขมร อายุ ๕๘ ปี วุฒิมัธยมศึกษาประถม ๕ นั่งขอทานได้ ๒ เดือน เคยทำไร่ทำนา พุดไทยไม่ชัด ขอทานหาเงินเลี้ยงลูก ๒ คน ไม่กล้าและวาดภาพไม่เป็น จึงเขียนเป็นลวดลายภาษาเขมร ใช้ดินสอสีเขียนวาดคล้ายลายเส้นด้วย (รูปที่ ๕)

คนที่ ๖ สร้อย

หญิงอายุ ๗๖ ปี วุฒิมัธยมศึกษาประถม ๔ เพิ่งมานั่งขอทานวันแรก ร่างกายปรกติ อดีตมีอาชีพทำนา แต่ปัจจุบันทุ่งนาแห้งแล้งไม่มีน้ำทำนา ให้เหตุผลว่าที่มาขอทานเพราะอดอยาก และมาลำพังคนเดียว (รูปที่ ๖)

คนที่ ๗ รัตดา

หญิงอายุ ๖๙ ปี ไม่ได้เรียนหนังสือ พ่อแม่เสียชีวิตแล้ว พุดจาปรกติ นั่งขอทานได้ ๔ ปีมาแล้วตั้งแต่ขาหัก เพราะถูกกลุ่มเด็กวัยรุ่นชิงขโมย เคยมีลูก ๒ คน แต่ยังหากันไม่พบ ให้เหตุผลว่าที่มาขอทานเพราะทำงานไม่ได้ เดิมเคยช่วยงานแม่ค้าขายขนมปังเลี้ยงปลาที่วัด (รูปที่ ๗)

คนที่ ๘ อิงอะ

ชายอายุ ๕๐ ปี วุฒิมัธยมศึกษาประถม ๑ นั่งขอทานได้ปีครึ่ง ไม่มีความพิการทางกาย บอกว่าเป็นโรคปอด พุดจาปรกติ เดิมเป็นช่างทำจักรเย็บผ้า ให้เหตุผลว่าที่มาขอทานเพราะอยู่คนเดียวโดยลำพัง เห็นว่าขอทานก็ได้เงินใช้บ้าง (รูปที่ ๘)

คนที่ ๙ เอก

ชายอายุ ๕๐ ปี ไม่ได้เรียนหนังสือ นั่งขอทานได้ ๒ เดือน ร่างกายไม่แข็งแรงเพราะกระสอขั่วโพดทับหลัง ทำงานหนักไม่ได้ เป็นโรคปอด พุดได้แต่ไม่ค่อยอยากบอกข้อมูล บอกว่าตอนแรกไม่ยอมทำขอทาน แต่แล้วให้เหตุผลว่าต้องขอทานเพราะตกงาน ถ้าไม่ขอทานก็อดอยาก (รูปที่ ๙)

คนที่ ๑๐ บุญทัน

ชายอายุ ๖๑ ปี วุฒิมัธยมศึกษาประถม ๔ พุดจาปรกติ ร่างกายสมบูรณ์ อาชีพเดิมเป็นรปภ. มานั่งขอทานเป็นวันแรก ให้เหตุผลว่าที่มาขอทานเพราะไม่มีรายได้ (รูปที่ ๑๐)

คนที่ ๑๑ ง่วนเด็ก

ชายอายุ ๕๑ ปี วุฒิมัศึกษามัธยม ๖ นั่งขอทานได้ ๓ วัน พุดจาปรกติ ร่างกายปรกติ อาชีพเดิมทำสวนยาง ให้เหตุผลว่าที่มาขอทานเพราะตกงานเลยมาหางานทำที่กรุงเทพฯ ไม่มีงานทำเลยมาขอทานหาค่ารถกลับบ้าน (รูปที่ ๑๑)

คนที่ ๑๒ ประจวบ

ชายอายุ ๖๑ ปี วุฒิมัธยมศึกษาประถม ๖ นั่งขอทานได้ ๑ เดือน พุดจาปรกติ ร่างกายปรกติ อาชีพเป็น รปภ. ให้เหตุผลว่าที่มาขอทานเพราะเงินไม่พอใช้ เลยมาขอทานเพื่อหารายได้เสริม (รูปที่ ๑๒)

คนที่ ๑๓ วิสสรรค์

ชายอายุ ๕๘ ปี วุฒิมัธยมศึกษาประถม ๗ นั่งขอทานได้ ๓ เดือน พุดจาปรกติ ร่างกายปรกติ อาชีพเดิมเป็น รปภ. มีลูกชายแต่แยกกันตั้งแต่ลูกยังเล็กและไม่ได้พบกันอีก ให้เหตุผลว่าที่มาขอทานเพราะหาค่ารถกลับบ้าน บางวันก็ตะลอนเก็บของเก่าขาย (รูปที่ ๑๓)

คนที่ ๑๔ สมถวิล

หญิงอายุ ๓๗ ปี วุฒิมัธยมศึกษาประถม ๖ นั่งขอทานได้ ๑ สัปดาห์ พุดจาปรกติ มีกลิ่นเหม็น ร่างกายปรกติ เดิมทำโรงงานเฟอร์นิเจอร์ ให้เหตุผลว่าที่มาขอทานเพราะตกงาน จึงมาขอทานกับสามีและเพื่อน ๆ เพื่อหารายได้ดำรงชีวิต (รูปที่ ๑๔)

คนที่ ๑๕ สุรัชย์

ชายอายุ ๔๑ ปี วุฒิมัธยมศึกษาประถม ๖ นั่งขอทานมา ๑ สัปดาห์ พุดจาปรกติ ร่างกายปรกติ เดิมเป็นช่างก่อสร้าง ช่วงนี้ตกงานจึงมาหางานทำที่กรุงเทพฯ ยังหาไม่ได้เลยมาขอทานกับภรรยาเพื่อหาค่ารถกลับบ้าน (รูปที่ ๑๕)

คนที่ ๑๖ สมใจ

ชายอายุ ๔๘ ปี วุฒิมัธยมศึกษาประถม ๒ นั่งขอทานมา ๓ เดือน พุดจาปรกติ ร่างกายปรกติ บอกว่ามีความดันเลือดไม่ปรกติ เดิมขับสิบล้อ ที่มาขอทานเพราะตงงานจึงมาหางานทำที่กรุงเทพฯ เลยมารอทานรองาน (รูปที่ ๑๖)

คนที่ ๑๗ สมศักดิ์

ชายอายุ ๔๘ ปี วุฒิมัธยมศึกษามัธยม ๓ นั่งขอทานได้ ๑ สัปดาห์ พุดจาปรกติ ร่างกายปรกติ เดิมกรรมกรก่อสร้างและรับจ้างทั่วไป อยู่กับลูกชายที่ทำงานร้านอาหาร มาหางานทำที่กรุงเทพฯ เลยมารอทานในเวลาว่าง (รูปที่ ๑๗)

คนที่ ๑๘ ประเสริฐ

ชายอายุ ๖๔ ปี วุฒิมัธยมศึกษาประถม ๓ นั่งขอทานได้ ๒ วัน พุดจาปรกติ เดิมทำงานช่างผสมปูน มาโดนรถจักรยานยนต์ชนเลยเดินไม่คล่อง จึงลองออกมาขายของแต่ขายไม่ดี จึงมาขอทาน (รูปที่ ๑๘)

คนที่ ๑๙ สุภนา

หญิงอายุ ๕๔ ปี วุฒิมัธยมศึกษาประถม ๔ นั่งขอทานที่หน้าศาลหลักเมืองจังหวัดสมุทรปราการมา ๓๐ ปี พุดจาปรกติ ร่างกายปรกติ เดิมทำงานรับจ้าง ตั้งแต่เด็กๆ คอยช่วยเก็บรูปที่ศาลหลักเมืองฯ ที่มาขอทานเพราะยึดเป็นอาชีพหลักนอกจากการเก็บรูปที่ศาลหลักเมืองฯ (รูปที่ ๑๙)

คนที่ ๒๐ วัฒนา

ชายอายุ ๔๘ ปี ไม่ได้เรียนหนังสือ แต่อ่านออกเขียนพอได้ นั่งขอทานที่ศาลหลักเมืองจังหวัดสมุทรปราการมา ๑๐ ปี พุดจาปรกติ ร่างกายปรกติ เดิมถีบสามล้อรับจ้าง ปัจจุบันช่วยเก็บรูปและขอทานหาเงินในเวลาที่ไม่ได้เก็บรูป (รูปที่ ๒๐)

คนที่ ๒๑ น้อย

หญิงอายุ ๕๒ ปี วุฒิมัธยมศึกษาประถม ๑ นั่งขอทานมาแล้ว ๑ เดือน ร่างกายปรกติ อาชีพเดิมทำนาและรับทำงานบ้าน แต่ปัจจุบันทุ่งนาแห้งแล้งไม่มีน้ำทำนา ให้เหตุผลว่าที่มาขอทานเพราะอดอยาก อยู่คนเดียวแต่เคยมีครอบครัว (รูปที่ ๒๑)

คนที่ ๒๒ มาลี

หญิงอายุ ๔๙ ปี วุฒิมัธยมศึกษาประถม ๔ นั่งขอทานมาแล้ว ๑ เดือน ร่างกายปรกติ อาชีพเดิมทำนา แต่ปัจจุบันทุ่งนาแห้งแล้งไม่มีน้ำทำนา ให้เหตุผลว่าที่มาขอทานเพราะอดอยากและเพื่อนชักชวนมา อยู่คนเดียวแต่เคยมีครอบครัว (รูปที่ ๒๒)

คนที่ ๒๓ จันทรา

หญิงอายุ ๕๕ ปี ไม่ได้เรียนหนังสือ มานั่งขอทานได้ ๓ วัน ร่างกายปรกติแต่ปวดขาเรื้อรัง ไม่มีอาชีพ ให้เหตุผลว่าอยู่ที่กัมพูชาอดอยากและต้องเลี้ยงลูก ๒ คน เลยต้องมาขอทานที่กรุงเทพฯ (รูปที่ ๒๓)

คนที่ ๒๔ เจษฎาพร

หญิงอายุ ๕๔ ปี วุฒิมัธยมศึกษาประถม ๗ นั่งขอทานมาแล้ว ๑ เดือน ร่างกายปรกติ อาชีพเดิมพนักงานขับรถ ปัจจุบันสะโพกเจ็บจากลื่นหกล้ม ป่วยหัวใจโต และรักษาโรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง เอชไอวี ที่ โรงพยาบาลเลิดสิน ขอทานเพราะได้เงินไปรักษาตัวและส่งให้แม่ทุกเดือน อยู่คนเดียวแต่เคยมีสามี (รูปที่ ๒๔)

คนที่ ๒๕ อร

หญิงอายุ ๖๐ ปี วุฒิมัธยมศึกษาประถม ๑ นั่งขอทานมาแล้ว ๓ เดือน ร่างกายปรกติ อาชีพเดิมกรรมกรรับจ้าง ให้เหตุผลว่าที่มาขอทานเพราะอดอยาก อยู่คนเดียว (รูปที่ ๒๕)

คนที่ ๒๖ เยาว์

หญิงอายุ ๔๔ ปี วุฒิมัธยมศึกษาประถม ๔ นั่งขอทานมาแล้ว ๑ เดือน ร่างกายปรกติ อาชีพเดิมทำนา แต่ปัจจุบันทุ่งนาแห้งแล้งไม่มีน้ำทำนา ให้เหตุผลว่าที่มาขอทานเพราะอดอยากไม่มีงานทำ อยู่คนเดียวแต่เคยมีสามี (รูปที่ ๒๖)

คนที่ ๒๗ สุกใส

หญิงอายุ ๕๖ ปี วุฒิมัธยมศึกษาประถม ๔ นั่งขอทานมาแล้ว ๒ สัปดาห์ ร่างกายปรกติ อาชีพเดิมทำนา แต่ปัจจุบันทุ่งนาแห้งแล้งไม่มีน้ำทำนา ให้เหตุผลว่าที่มาขอทานเพราะอดอยากไม่มีงานทำ อยู่คนเดียว (รูปที่ ๒๗)

คนที่ ๒๘ แดง

หญิงอายุ ๕๑ ปี วุฒิมัธยมศึกษาประถม ๖ นั่งขอทานมาแล้ว ๒ เดือน ร่างกายปรกติ อาชีพเดิมทำนา แต่ปัจจุบันทุ่งนาแห้งแล้งไม่มีน้ำทำนา ให้เหตุผลว่าที่มาขอทานเพราะอดอยากไม่มีงานทำ เลิกกับสามีแล้วอยู่กับลูก ๒ คน (รูปที่ ๒๘)

คนที่ ๒๙ ฝ่าย

หญิงอายุ ๓๖ ปี วุฒิการศึกษาประถม ๖ นั่งขอทานมาแล้ว ๒ เดือน ร่างกายปกติ อาชีพเดิมทำนา แต่ปัจจุบันไม่มีนาแล้ว ให้เหตุผลว่าที่มาขอทานเพราะอดอยากไม่มีรายได้ยังหางานทำไม่ได้ สามีชวนมาหางานที่กรุงเทพฯ (รูปที่ ๒๙)

คนที่ ๓๐ ต่อก

ชายอายุ ๔๒ ปี วุฒิการศึกษาประถม ๔ นั่งขอทานมาแล้ว ๒ เดือน ร่างกายปกติ อาชีพเดิมทำนา แต่ปัจจุบันไม่มีนาให้ทำ แล้ว ให้เหตุผลว่าที่มาขอทานเพราะอดอยากจึงจนภรรยามาหางานทำแต่ยังหาไม่ได้ (รูปที่ ๓๐)

ตารางที่ ๒ ข้อมูลสัญลักษณ์ภาพ สภาพจิตใจ และปัจจัยแวดล้อม

ชื่อ	สัญลักษณ์ภาพ	สภาพจิตใจ	ปัจจัยแวดล้อม
ตลอด ชาย อายุ ๔๒ ปี	รูปที่ ๑ บ้าน กองฟาง แปลงนา ใบหน้า	ไร้แรงจูงใจในชีวิต มีความหวังเล็กน้อย ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง	การศึกษา ความยากจน ติดสุรา ปัญหาครอบครัว
นาวา ชาย อายุ ๖๒ ปี	รูปที่ ๒ รูปคนเหมือนผู้ชาย	ไร้แรงจูงใจในชีวิต ไม่มีความหวัง ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง	การศึกษา ความยากจน ความพิการ ปัญหาครอบครัว
บุญสม หญิง อายุ ๗๐ ปี	รูปที่ ๓ ต้นมะพร้าว ภูเขา บ้านทุ่งนา	ไร้แรงจูงใจในชีวิต มีความหวังเล็กน้อย ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง	การศึกษา ความยากจน ความพิการ ปัญหาครอบครัว
ดวงข้าว ชาย อายุ ๓๘ ปี	รูปที่ ๔ ต้นไม้ต้นใหญ่	ไร้แรงจูงใจในชีวิต มีความหวังเล็กน้อย เห็นคุณค่าในตนเองน้อยมาก	การศึกษา ความยากจน พิการสมอง ติดสุรา ปัญหาครอบครัว
พร หญิง อายุ ๕๘ ปี	รูปที่ ๕ ลวดลายภาษาเขมรด้วยดินสอ ดำ และดินสอสีเขียว	ไร้แรงจูงใจในชีวิต ไม่มีความหวัง ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง	การศึกษา ความยากจน ปัญหาครอบครัว
สร้อย หญิง อายุ ๗๖ ปี	รูปที่ ๖ รูปคนสองคน	ไร้แรงจูงใจในชีวิต ไม่มีความหวัง เห็นคุณค่าในตนเองน้อยมาก	การศึกษา ความยากจน ปัญหาครอบครัว
รัตดา หญิง อายุ ๖๙ ปี	รูปที่ ๗ รูปคล้ายคน ดอกไม้ที่ลักษณะ เหมือนลวดลายตัวอักษร วาดด้วยสีส้ม	ไร้แรงจูงใจในชีวิต ยังมีความหวังบ้าง เห็นคุณค่าในตนเองน้อยมาก	การศึกษา ความยากจน ความพิการ ปัญหาครอบครัว
อิงอะ ชาย อายุ ๕๐ ปี	รูปที่ ๘ รูปตึกสูงสมัยใหม่	ไร้แรงจูงใจในชีวิต ไม่มีความหวัง ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง มีความโดดเดี่ยวทางครอบครัว	การศึกษา ความยากจน ปัญหาครอบครัว

ตารางที่ ๒ ข้อมูลสัญลักษณ์ภาพ สภาพจิตใจ และปัจจัยแวดล้อม (ต่อ)

ชื่อ	สัญลักษณ์ภาพ	สภาพจิตใจ	ปัจจัยแวดล้อม
เอก	รูปที่ ๙	ไร้แรงจูงใจในชีวิต	การศึกษา
ชาย	รูปดอกไม้	ไม่มีความหวัง	ความยากจน
อายุ ๕๐ ปี	ต้นไม้	ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง	ความพิการ
บุญทัน	รูปที่ ๑๐	ไร้แรงจูงใจในชีวิต	การศึกษา
ชาย	รูปวาดตัวเอง	ไม่มีความหวัง	ความยากจน
อายุ ๖๑ ปี		เห็นคุณค่าในตนเองน้อยมาก	ปัญหาครอบครัว
จ่วนเต็ก	รูปที่ ๑๑	ไร้แรงจูงใจในชีวิต	การศึกษา
ชาย	รูปใบหน้าคน	มีความหวังเล็กน้อย	ความยากจน
อายุ ๕๑ ปี		เห็นคุณค่าในตนเองน้อยมาก	ปัญหาครอบครัว
ประจวบ	รูปที่ ๑๒	ไร้แรงจูงใจในชีวิต	การศึกษา
ชาย	เปิด	ไม่มีความหวัง	ความยากจน
อายุ ๖๑ ปี	นกคุ้ม (เหมือนรูปรอยสักที่ตัว)	ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง	ปัญหาครอบครัว
วิสรณ์	รูปที่ ๑๓	ไร้แรงจูงใจในชีวิต	การศึกษา
ชาย	รูปกองฟาง	ทัศนคติเชิงลบ	ความยากจน
อายุ ๕๘ ปี	ข้อความ “อย่างช้าๆ น้อยๆ”	ไม่มีความหวัง	ครอบครัว
	ฆ่าแม่ ยโสธร	ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง	ปัญหาครอบครัว
สมถวิล	รูปที่ ๑๔	ไร้แรงจูงใจในชีวิต	การศึกษา
หญิง	รูปตัวเอง	มีความหวังเล็กน้อย	ความยากจน
อายุ ๓๗ ปี		เห็นคุณค่าในตนเองน้อยมาก	ติดสุรา
			ปัญหาครอบครัว
สุรัชย์	รูปที่ ๑๕	ไร้แรงจูงใจในชีวิต	การศึกษา
ชาย	รูปตัวเอง	มีความหวังเล็กน้อย	ความยากจน
อายุ ๔๑ ปี	ดอกไม้	เห็นคุณค่าในตนเองน้อยมาก	ติดสุรา
			ปัญหาครอบครัว
สมใจร์	รูปที่ ๑๖	มีแรงจูงใจในชีวิตเล็กน้อย	การศึกษา
ชาย	บ้าน ควาย กองฟาง	มีความหวังเล็กน้อย	ความยากจน
อายุ ๔๘ ปี	สระบัว แปลงผัก ดวงอาทิตย์	เห็นคุณค่าในตนเองบ้าง	ปัญหาครอบครัว
	ข้อความ “ภาพชีวิตบ้านนอก”	(ยังพอมีทัศนคติเชิงบวก)	
สมศักดิ์	รูปที่ ๑๗	มีแรงจูงใจในชีวิตเล็กน้อย	การศึกษา
ชาย	ดวงอาทิตย์ คน บ้าน ต้นไม้	มีความหวังเล็กน้อย	ความยากจน
อายุ ๔๘ ปี	โอ่งน้ำ แก้วเครื่องดื่ม นก	เห็นคุณค่าในตนเองบ้าง	ปัญหาครอบครัว
	หัวใจแผดสอง	ยังพอมีทัศนคติเชิงบวก	
ประเสริฐ	รูปที่ ๑๘	ไร้แรงจูงใจในชีวิต	การศึกษา
ชาย	รูปต้นไม้	มีความหวังเล็กน้อย	ความยากจน
อายุ ๖๔ ปี		เห็นคุณค่าในตนเองน้อยมาก	ความพิการ
			ปัญหาครอบครัว
สุภนา	รูปที่ ๑๙	ไร้แรงจูงใจในชีวิต	การศึกษา
หญิง	ดวงอาทิตย์ รูปตัวเอง	มีความหวังเล็กน้อย	ความยากจน
อายุ ๕๔ ปี	รถเข็น ดาว	เห็นคุณค่าในตนเองบ้าง	ปัญหาครอบครัว
		(ยังพอมีทัศนคติเชิงบวก)	

ตารางที่ ๒ ข้อมูลสัญลักษณ์ภาพ สภาพจิตใจ และปัจจัยแวดล้อม (ต่อ)

ชื่อ	สัญลักษณ์ภาพ	สภาพจิตใจ	ปัจจัยแวดล้อม
วัฒนา ชาย อายุ ๔๘ ปี	รูปที่ ๒๐ ปลาวาฬในทะเล	ไร้แรงจูงใจในชีวิต มีความหวังเล็กน้อย เห็นคุณค่าในตนเองน้อยมาก	การศึกษา ความยากจน ปัญหาครอบครัว
น้อย หญิง อายุ ๕๒ ปี	รูปที่ ๒๑ ห้องครัว	มีแรงจูงใจในชีวิตเล็กน้อย มีความหวังเล็กน้อย เห็นคุณค่าในตนเองบ้าง	การศึกษา ความยากจน ปัญหาครอบครัว
มาลี หญิง อายุ ๔๙ ปี	รูปที่ ๒๒ ภาพคนสองคนนั่งอยู่ในเตียงนา แปลงนา กองฟาง ฝูงสัตว์เลี้ยง ต้นไม้	มีแรงจูงใจในชีวิตเล็กน้อย มีความหวังเล็กน้อย เห็นคุณค่าในตนเองบ้าง (ยังพอมีทัศนคติเชิงบวก)	การศึกษา ความยากจน ปัญหาครอบครัว
จันทร์ หญิง อายุ ๕๕ ปี	รูปที่ ๒๓ ดอกบัวและใบบัวในสระบัว รูปหัวใจสองดวงแสดงถึง ลูก ๒ คน	มีแรงจูงใจในชีวิตเล็กน้อย มีความหวังเล็กน้อย เห็นคุณค่าในตนเองบ้าง (ยังพอมีทัศนคติเชิงบวก)	การศึกษา ความยากจน ปัญหาครอบครัว
เจษฎาพร หญิง อายุ ๕๔ ปี	รูปที่ ๒๔ ภาพพานรัฐธรรมนูญ และข้อความอธิบายภาพ	ไร้แรงจูงใจในชีวิต ไม่มีความหวัง เห็นคุณค่าในตนเองบ้าง	การศึกษา ความยากจน ปัญหาครอบครัว
อร หญิง อายุ ๖๐ ปี	รูปที่ ๒๕ ภาพไก่ ผู้วาดบอกว่า ไก่โดนตอน	ไร้แรงจูงใจในชีวิต ไม่มีความหวัง ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง	การศึกษา ความยากจน ปัญหาครอบครัว
เยาว์ หญิง อายุ ๔๔ ปี	รูปที่ ๒๖ ภาพต้นไม้ ภูเขา ดวงอาทิตย์ บ่อปลา	มีแรงจูงใจในชีวิตเล็กน้อย มีความหวังเล็กน้อย เห็นคุณค่าในตนเองบ้าง (ยังพอมีทัศนคติเชิงบวก)	การศึกษา ความยากจน ติดสุรา ปัญหาครอบครัว
สุกใส หญิง อายุ ๕๖ ปี	รูปที่ ๒๗ ภาพภูเขา ทะเล ท้องฟ้า ดวงอาทิตย์	มีแรงจูงใจในชีวิตเล็กน้อย มีความหวังเล็กน้อย เห็นคุณค่าในตนเองบ้าง (ยังพอมีทัศนคติเชิงบวก)	การศึกษา ความยากจน ติดสุรา ปัญหาครอบครัว
แดง หญิง อายุ ๕๑ ปี	รูปที่ ๒๘ คนสามคน บ้าน แปลงนา ต้นไม้ ภูเขา ท้องฟ้า ดวงอาทิตย์	มีแรงจูงใจในชีวิตเล็กน้อย มีความหวังเล็กน้อย เห็นคุณค่าในตนเองบ้าง (ยังพอมีทัศนคติเชิงบวก)	การศึกษา ความยากจน ปัญหาครอบครัว
ฝ่าย หญิง อายุ ๓๖ ปี	รูปที่ ๒๙ ต้นมะพร้าว ภูเขา ท้องฟ้า ดวงอาทิตย์	มีแรงจูงใจในชีวิตเล็กน้อย มีความหวังเล็กน้อย เห็นคุณค่าในตนเองบ้าง (ยังพอมีทัศนคติเชิงบวก)	การศึกษา ความยากจน
ต้อง ชาย อายุ ๔๒ ปี	รูปที่ ๓๐ บ้าน แปลงนา ภูเขา ท้องฟ้า ดวงอาทิตย์	มีแรงจูงใจในชีวิตเล็กน้อย มีความหวังเล็กน้อย เห็นคุณค่าในตนเองบ้าง (ยังพอมีทัศนคติเชิงบวก)	การศึกษา ความยากจน

ปัจจัยชักนำอาชีพขอทาน

๑. ระดับการศึกษา ในการศึกษาพบว่าทุกราย (ชาย ๑๕ คน และหญิง ๑๕ คน) มีการศึกษต่ำกว่าเกณฑ์ภาคบังคับของระบบการศึกษาไทย ทำให้เข้าถึงการประกอบอาชีพอื่นได้ยาก

๒. ความยากจน ทุกราย (ชาย ๑๕ คน และหญิง ๑๕ คน) เกิดมาจนจึงเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ต้องการศึกษา อาชีพพื้นฐานส่วนใหญ่ของประชากรกลุ่มนี้ ได้แก่ ทำไร่ทำนา และรับจ้างทั่วไป ในการศึกษาชุดนี้ไม่พบคนขอทานที่มีพื้นฐานมีฐานะ

๓. ความพิการ การศึกษานี้พบคนขอทานพิการ ๖ คน (ร้อยละ ๒๐) เป็นชาย ๔ คน และหญิง ๒ คน มีขอทานหญิงพิการแต่กำเนิด ๑ คน (ร้อยละ ๑๖.๖๗) พิการภายหลัง ๕ คน (ร้อยละ ๘๓.๓๓) จากอุบัติเหตุจากการทำงาน ๔ คน (ชาย ๒ คน และหญิง ๒ คน) และอุบัติเหตุทางถนน ๑ คน (ชาย)

๔. ปัญหาครอบครัว พบปัญหาครอบครัวแตกแยก หรือถูกทอดทิ้ง ๒๗ คน (ร้อยละ ๙๐) เป็นชาย ๑๓ คน และหญิง ๑๔ คน อีก ๓ คนไม่ยอมบอก

๕. สารเสพติด พบการใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น สุรา ๖ คน (ร้อยละ ๒๐) เป็นชาย ๓ คน และหญิง ๓ คน ซึ่งพอจะลงความเห็นว่า เป็นพวก “ซี้เหล้า” ได้เพราะกลืนแอลกอฮอล์พุ่งออกมาชัดเจนขณะที่พบในช่วงกลางวันที่ทำการศึกษา อาจมีคนที่ใช้สารเสพติดอื่น แต่ไม่ได้ซักถามเพราะไม่อยู่ในระเบียบวิธีศึกษา ปัญหาด้านเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในคนกลุ่มนี้น่าจะเกิดจากความเครียดและความชอบส่วนตัวร่วมกับสภาพสังคมกลุ่มที่ชักนำไปสู่สารเสพติด

สรุปปัจจัยชักจูงอาชีพขอทานคือ ความยากจน ทำให้ต้องการศึกษาซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ อีกปัจจัยเป็นด้านครอบครัวแตกแยก และความพิการ สอดคล้องกับที่ณิชา บุณยสังข์^๖ กล่าวว่าความยากจนและสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่นำคนเข้าสู่การขอทาน

สัญลักษณ์ภาพแสดงออกสภาพจิตใจ

สัญลักษณ์ภาพ (symbolic images) ที่พบในการศึกษานี้ที่แสดงในตารางที่ ๒ ช่วยบ่งบอกถึงสภาพจิตใจ ได้แก่

๑. การขาดแรงจูงใจ แสดงโดยสัญลักษณ์ภาพแสดงสภาพจิตใจที่ขาดแรงกระตุ้นความปรารถนา วินิจฉัยจากภาพวาดที่แสดงเรื่องราวสะท้อนมุมมองและการรับรู้คุณค่าชีวิตและสังคม และหรือภาพที่แสดงถึงความคิดฝัน ความปรารถนา ความพึงมีพึงได้ อันเป็นส่วนบ่งชี้แรงจูงใจในชีวิต

ภาพวาดโดยคนขอทานทุกรายทั้งชายและหญิงแสดงความไม่สนใจจุดมุ่งหมายและความก้าวหน้าในชีวิต ไม่รับรู้คุณค่าของชีวิตและสังคม ไร้แรงจูงใจในการดำเนินชีวิต แม้ว่ามีสัญลักษณ์ภาพของคนขอทานที่แสดงถึงแรงจูงใจในชีวิตอยู่บ้าง แต่คนขอทานส่วนใหญ่ขาดแรงจูงใจในชีวิต

ด้านสภาพจิตใจปรากฏว่าคนขอทานหญิงมีแนวโน้มแสดงออกสัญลักษณ์ภาพเชิงคุณค่าที่สัมพันธ์กับการมีแรงจูงใจ การมีความปรารถนาและความหวังสูงกว่าชายเล็กน้อย ข้อมูลจากคนขอทานหญิง ๑๑ คนจาก ๑๕ คน (ร้อยละ ๗๓.๓๓) แสดงความปรารถนาในความหวังและแรงจูงใจในชีวิต ส่วนคนขอทานชาย ๙ ใน ๑๕ คนอยู่ที่ร้อยละ ๖๐ ต่างกันเพียงร้อยละ ๑๓.๓๓ เท่านั้น อาจเป็นเพราะปัจจัยปัจเจกส่วนบุคคลไม่ต่างกันคือใกล้เคียงกันมาก

๒. ความสิ้นหวัง สัญลักษณ์ภาพเส้น สีและรูปทรงที่ปรากฏได้บ่งบอกถึงความอ่อนแอและความสิ้นหวัง ขาดแรงปรารถนา เช่น รูปต้นไม้ รูปคน รูปดวงอาทิตย์ ที่วาดอย่างเลือนราง ไม่ต่อเนื่องหรือสมบูรณ์ อย่างไรก็ตามก็ตีเรื่องด้วยการศึกษามีส่วนในข้อนี้ด้วย

ภาพวาดของคนขอทาน ๑๐ คน (ร้อยละ ๓๓.๓๓) แสดงความไม่มีชีวิตชีวา ความรู้สึกหดหู่อ่อนแอและสิ้นหวัง ในขณะที่ ๒๐ คน (ร้อยละ ๖๗.๖๗) มีสัญลักษณ์ภาพสะท้อนความมีชีวิตชีวาให้เห็นบ้าง จึงสรุปว่าคนขอทานส่วนใหญ่ยังมีความหวังในชีวิตแม้ว่าอยู่ระดับที่ต่ำ

๓. การขาดการเห็นคุณค่าแห่งตน สัญลักษณ์ภาพรูปคนซึ่งอาจเป็นตนเอง หรือรูปที่เกี่ยวข้องกับความชอบของผู้วาดที่ปรากฏสี รูปร่าง รูปทรง สัดส่วนขนาด และกายภาพไม่สมบูรณ์ขาดความงดงามสะท้อนคุณค่าของตนเอง เช่น รูปตัวเองที่วาดในแง่ดี รูปของใช้ส่วนตัวบ่งบอกถึงการเห็นคุณค่าภาพวาดของคนขอทาน ๙ คน (ร้อยละ ๓๐) แสดงว่าไม่ค่อยเห็นคุณค่าตนเอง และ ๒๑ คน (ร้อยละ ๗๐) เห็นคุณค่าตนเองเล็กน้อย สรุปว่าคนขอทานส่วนใหญ่มีการเห็นคุณค่าแห่งตนต่ำหรือไม่มีเลย

ด้านเพศมีผลต่อการแสดงออกสภาพจิตใจของผู้วาดน้อยมาก แต่คนขอทานหญิง ๖ คนวาดภาพตัวเอง ภาพคน และภาพความรักน้อยกว่าขอทานชาย (๕ คน) แสดงว่าผู้หญิงมีความสนใจด้านบุคลิกมากกว่าผู้ชาย สัญลักษณ์ภาพอื่น ๆ ส่วนใหญ่วาดออกมาแบบเดียวกัน เช่น บ้าน ต้นไม้ ภูเขา ดวงอาทิตย์ และสถานที่ทำมาหากิน ซึ่งบ่งบอกถึงพื้นฐานสภาพจิตใจที่มักนึกถึงสภาพแวดล้อมพื้นฐานแห่งตน

วิจารณ์ และสรุปผลการศึกษา

ข้อมูลจากการซักถามพบว่าคนขอทาน ๑๘ คนจาก ๓๐ คน (ร้อยละ ๖๐) ชาย ๗ คน และหญิง ๑๑ คน ยึดอาชีพขอทานเป็นอาชีพหลัก; ๑๒ คน (ร้อยละ ๔๐) ชาย ๘ คน และหญิง ๔ คน ประกอบอาชีพเพราะความจำเป็น และหรือวิธีง่าย

จากการศึกษาสัญลักษณ์ภาพของคนขอทานจึงสรุปว่าการวาดภาพโดยอิสระอาจจะบ่งบอกถึงสภาพจิตใจและความนึกคิดของคนขอทานจากประสบการณ์ที่สัมผัสเรื่องราวชีวิตในอดีตเป็นประสบการณ์กับบุคคล ครอบครัว และสถานที่เคยอยู่อาศัย และเรื่องสิ่งแวดล้อมด้านธรรมชาติ หรือสิ่งใกล้ตัวที่คุ้นชินเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นสภาพจิตใจปกติ แต่ขาดแรงขับและแรงจูงใจในชีวิต ภาพวาดส่วนใหญ่แสดงการเห็นคุณค่าแห่งตนเล็กน้อย ซึ่งทั้งคนขอทานชายและหญิงเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สะท้อนถึงภาวะตัวตนและมุมมองด้านชีวิตที่อ่อนแอและเรียบเฉยไม่แสดงอัตตาและการใฝ่หาคุณภาพชีวิตที่ดีไม่ปรากฏสัญลักษณ์ภาพที่บ่งบอกการเสริมสร้างคุณค่าให้กับตนเองและสังคม เป็นสภาพจิตใจของบุคคลที่มีภาวะจิตใจที่ปราศจากแรงจูงใจในชีวิต มีความคาดหวังน้อยและด้วยการเห็นคุณค่าแห่งตน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการมีฐานะยากจนที่มีปัญหาครอบครัว การด้อยพัฒนาทางการศึกษาและสังคมและการเข้าถึงสวัสดิการสังคมได้เต็มที่ ทำให้วิถีชีวิตต่ำกว่ามาตรฐานคุณภาพชีวิตและสังคมที่ควรเป็น เป็นผลให้เข้าสู่พฤติกรรมการดำเนินชีวิตเป็นการอยู่ไปแบบวันต่อวันที่ได้จากการขอทาน สภาพจิตใจพื้นฐานของคนขอทานจากผลการศึกษาด้านสภาพจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงความรู้สึกและความนึกคิดอย่างไรแล้วยังบ่งชี้ถึงมูลเหตุชักนำให้พวกเขาเข้าสู่อาชีพขอทานอีกด้วย อาจนำไปสู่การบำบัดด้วยศิลปกรรมเพื่อฟื้นฟูศักยภาพและปรับเปลี่ยนสภาพจิตใจให้สามารถมีศักดิ์ศรีและเข้าสู่สังคมอย่างมีมาตรฐาน และวิธีการที่ภาครัฐทำอยู่มากมายสอดคล้องกับแนวคิดแบบ 3P ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์^๑

ผลการศึกษาค้นนี้สอดคล้องกับทฤษฎีของมาร์กาเร็ต นวมบุร์ก นักบุกเบิกศิลปกรรมบำบัดชาวสหรัฐอเมริกา ที่นำเอาการวาดภาพอิสระมาใช้เป็นเครื่องมือวินิจฉัยความผิดปกติด้านจิตใจ ความเข้มแข็ง และปัจเจกอัตตาได้ ซึ่งอ้างโดยฟร็อมเพรา ดิชยวนิช^๒ และวิรุณ ตั้งเจริญ^๓ ด้านการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางทัศนศิลป์ และสัญลักษณ์ภาพที่สัมพันธ์กับจิตใจได้น่าสนใจเช่นมนุษย์ทั่วไป ที่นำไปใช้ประเมินสภาพจิตใจได้ตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์^๔ (Sigmund Freud)

และคาร์ล จุง^๕ (Carl Jung) ซึ่งเป็นกระบวนการเชิงสัญลักษณ์ บ่งบอกถึงสิ่งที่อยู่ในจิตใจได้น่าสนใจ

สรุปว่าการศึกษาแบบต่อเนื่องที่นำมาศึกษาต่อยอดใช้การวาดภาพอิสระเพื่อแสดงออกสภาพจิตใจของเด็กอายุ ๙ - ๑๑ ปี^๖ ได้แสดงให้เห็นว่าการวาดภาพอิสระเป็นเครื่องมือสำหรับการสำรวจสภาพจิตใจที่มีประสิทธิภาพระดับหนึ่ง

ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา

๑. การศึกษาคนขอทานที่พบว่าสะท้อนสภาพจิตใจผ่านกระบวนการสัญลักษณ์แบบซิกมันด์ ฟรอยด์^๗ และ มาร์กาเร็ต นวมบุร์ก^๘ ทำให้ได้ทราบข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพจิตใจของคนทำอาชีพขอทาน และทราบทักษะความสามารถทางศิลปะของคนขอทานว่าผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาและมีฐานะยากจน นั้นมีพัฒนาการทางศิลปะอย่างไร

๒. ข้อมูลจากการศึกษานี้จะนำไปศึกษาต่อยอดพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อฟื้นฟูและเสริมสร้างศักยภาพของคนขอทานได้

๓. กิจกรรมการวาดภาพอิสระของคนขอทานสนับสนุนว่าศิลปกรรมมีศักยภาพเป็นประโยชน์ต่อการทดสอบทางจิตวิทยาและกระบวนการจิตบำบัด

ข้อเสนอแนะ

๑. นักศิลปบำบัด และหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอาจนำวิธีการวาดภาพอิสระไปใช้ในการประเมินสภาพจิตใจของบุคคลที่อยู่ในฐานสภาพอื่นเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงปัจเจกเพื่อนำไปวางแผนศึกษา บำบัดรักษา ฟื้นฟู และพัฒนาเสริมสร้างสมรรถนะและศักยภาพบุคคล

๒. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อาจพิจารณาส่งเสริมให้มีการศึกษาสภาพจิตใจของผู้ด้อยโอกาสด้วยวิธีศิลปกรรมเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการต่อยอดการพัฒนาแผนกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพสำหรับฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพประชากรผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เช่น การใช้ศิลปกรรมเสริมสร้างแรงจูงใจในชีวิต การเห็นคุณค่าแห่งตนและพลังขับ

๓. ทำการศึกษาวิจัยสภาพจิตใจคนขอทานรายบุคคลเพิ่มเติมจากการวาดภาพอิสระที่มีจำนวนมากขึ้นเพื่อจะได้ทราบถึงสภาพจิตใจของคนขอทานลึกซึ้งมากขึ้นและอาจนำไปวิเคราะห์แยกแยะสภาพจิตใจ บุคลิกภาพและปัจจัยชักนำอาชีพของขอทานชายและหญิงที่อาจแตกต่างในด้านต่าง ๆ ที่ละเอียดและชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

๑. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. พม. เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชุมซักซ้อมแผนการดำเนินงานการจัดระเบียบขอทานทั่วประเทศ. ๒๕๕๘ [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๙] เข้าถึงได้จาก: https://www.m-society.go.th/ewt_news.php?nid=13242.
๒. รัฐบาลไทย. ข่าวกระทรวง. ๒๕๕๒ [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๙] เข้าถึงได้จาก: <http://www.thaigov.go.th/index.php/th/news-ministry/2012-08-15-09-31-58/item/101388-id-101388>.
๓. Freud S. New introductory lectures on psychoanalysis. New York: Norton; 1933.
๔. วิรุณ ตั้งเจริญ. ทักษะศิลปศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเอเนดไอคิว; ๒๕๔๘.
๕. เลิศศิริร์ บวรกิตติ. ศิลปกรรมบำบัดสังเขป. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพเวชสาร; ๒๕๕๓
๖. นิชชา บุณยสิงห์. ปัญหาขอทานเด็ก: ผลพวงของการพัฒนาที่ไม่สมดุล. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๙] เข้าถึงได้จาก: www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament.../article_20150814104043.pdf.
๗. พรหมเพรา ดิษยวณิช. การวาดภาพเพื่อการประเมินและการรักษา. เชียงใหม่: ห้างหุ้นส่วนจำกัด พี.บี. ฟอเรน บুকส์ เซ็นเตอร์; ๒๕๔๔.
๘. Jung CG. The portable Jung. New York: Viking Press; 1971.
๙. เลิศศิริร์ บวรกิตติ. การแสดงออกสภาพจิตใจในภาพวาดและพัฒนาการด้านศิลปะของเด็กอายุ ๙ - ๑๑ ปี. ธรรมชาติศาสตร์เวชสาร ๒๕๕๓;๑๕:๕๘๕-๕๙.

Abstract

Mentality of Thai beggars portrayed in drawings

Lertsiri Bovornkitti

Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University

Introduction: Beggars are globally visible among the low-class populace, especially in underdeveloped and developing countries; however, it is not entirely true that all of them are from the lower classes of society, since a few of them have been found to be quite rich and educated. Currently, the reasons for begging have changed over those in the past, as a good number of beggars are hired for their performance. However, the phenomenon of begging reflects a complex issue of social inequality that needs to be addressed. The objective of this study was to identify reasons for begging, assessed from the mental expression of beggars through their symbolic images.

Method: In May and July 2016, the investigation was carried out among Thai beggars at random locations in the streets of Bangkok and nearby provinces; the beggars were persuaded to draw freely anything they wished on a sheet of white paper using pencils. The drawings were subsequently analyzed in order to assess the mental expression of the beggars in the context of symbolic images.

Result: Of the 30 subjects (15 men and 15 women), their drawings showed mental expression focused on their upbringing, environments and familiar things from the past, such as images of events and persons that they had earlier encountered. Absent from their drawings were symbolic images that expressed motivation and perceptions of life values. Female beggars tended to have a little higher ambition and motivation than males.

Discussion and Conclusion: The apparently weakened and incompetent lines and compositions of their drawings reflected their lack of motivation, hope and self-esteem; however, these aspects might have been related also to their levels of education. From the findings of the present study, it may be concluded that the symbolic images expressed in the free drawings of the beggars in the study reflected to a certain extent the mentality, inner thoughts and feelings, and past experiences, which revealed their attraction to begging.

Key words: Free drawing, Mentality, Beggars, Symbolic images